

Na osnovu člana 52. stav 4, u vezi sa članom 41. Osnovnog zakona o zaštiti na radu ("Službeni list SFRJ", br. 15/65 i 28/66), u saglasnosti sa saveznim sekretarom za privredu, Savezni savet za rad propisuje

Pravilnik o posebnim merama i normativima zaštite na radu pri preradi i obradi kože, krzna i otpadaka kože

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu SFRJ", br. 47/70 od 29.10.1970. godine. Vidi: čl. 69. tač. 21. Zakona - RS, 42/91-1649.

I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim pravilnikom propisuju se posebne mere i normativi zaštite na radu pri preradi i obradi kože, krzna i otpadaka kože.

Član 2.

Pod preradom i obradom kože i krzna, u smislu ovog pravilnika, podrazumevaju se sve tehnološke operacije i radovi kojima se sirova koža pretvara u učinjenu kožu ili krzno.

Pod obradom kožnih otpadaka (mešine, dlake, rogova i dr.), u smislu ovog pravilnika, podrazumevaju se sve tehnološke operacije i radovi pri skidanju, konzerviranju i uskladištenju otpadaka do njihovog otpremanja odnosno prerađivanja u lepilo i druge proizvode.

Član 3.

Na oruđa za rad i uređaje kojima se vrše tehnološke operacije i radovi iz člana 2. ovog pravilnika primenjuju se opšte mere i normativi zaštite na radu propisani Pravilnikom o opštim merama i normativima zaštite na radu na oruđima za rad i uređajima ("Službeni list SFRJ", br. 18/67), ako ovim pravilnikom nije drukčije određeno.

Član 4.

Na određivanje lokacije za izgradnju građevinskog objekta za vršenje tehnoloških operacija i radova iz člana 2. ovog pravilnika (skladišta sirove kože, kožare i krznare), kao i na izgradnju radnih i pomoćnih prostorija, vodovoda, kanalizacije i mesta za odstranjivanje otpadaka kože, primenjuju se opšte mere i normativi zaštite na radu propisani Pravilnikom o opštim merama i normativima zaštite na radu za građevinske objekte namenjene za radne i pomoćne prostorije ("Službeni list SFRJ", br. 27/67, 29/67 i 41/68), kao i druge mere zaštite određene posebnim propisima o zaštiti od požara, zagađivanja vode i vazduha i sl., ako ovim pravilnikom nije drukčije određeno.

Član 5.

Zabranjena je obrada koža od životinja za koje nadležni veterinarski organ nije izdao potvrdu da su zdrave odnosno da nisu zaražene.

Član 6.

Na obradi kože (transport u skladištima sirove kože, rad na mašinama, rad u sušarama, rad na bojenju i lakiranju kože) mogu se zapošljavati samo telesno

zdrava lica koja su navršila 18 godina života i koja su stručno osposobljena za takve poslove.

II POSEBNE MERE I NORMATIVI ZAŠTITE NA RADU

1. Prostorije za uskladištenje sirove kože i otpadaka i prostorije za sušenje sirove kože

Član 7.

Prostorija za uskladištenje sirove kože (skladište) mora biti smeštena u zgradi čiji su zidovi i tavanica izgrađeni od čvrstog materijala.

Član 8.

Zidovi i tavanice prostorija za uskladištenje sirove kože moraju biti glatki i izgrađeni od materijala pogodnog za krečenje.

Zidovi do visine od 2 m iznad poda moraju biti izrađeni od materijala odnosno obloženi ili presvučeni materijalom koji ne propušta vodu i koji se može lako prati i dezinfikovati (keramičke pločice, cementna glazura, masna boja i sl.).

Član 9.

Podovi prostorija za uskladištenje sirove kože i otpadnih materijala (rogova, kostiju, papaka i sl.), kao i drugih prostorija u kojima se s obzirom na prirodu posla razliva voda, moraju biti izrađeni od vodonepropusnog materijala tako da se mogu lako čistiti i prati. Ivice podova i uglovi zidova moraju biti izvedeni zaobljeno, a pod mora imati nagib prema slivniku.

Otvori slivnika za otpadne vode moraju, radi čišćenja, imati lako pristupačne rešetke i sifone.

Član 10.

Prozori i drugi otvori na prostorijama za uskladištenje sirove kože moraju imati guste mreže, radi sprečavanja pristupa insektima u takve prostorije.

Član 11.

Prostorije za uskladištenje soljene sirove kože i prostorije za uskladištenje suve sirove kože moraju biti međusobno odvojene.

Član 12.

Prostorija za sušenje sirove kože (sušara) treba, po pravilu, da bude odvojena od ostalih radnih prostorija, ako odvođenje zagađenog vazduha nije efikasno obezbeđeno.

Član 13.

Posebne prostorije, odvojene od ostalih prostorija, moraju se obezbediti i za: smeštaj sirovih koža, soli i drugih pomoćnih sredstava za reduciranje bihromata, otrovnih, jetkih i nagrizajućih materija (hemikalija) ili lako zapaljivih materijala, topljenje masti, zagrevanje lakova i dr., stapanje natrijum sulfida, a, po potrebi, i za druge namene zavisno od specifičnosti tehnoloških operacija.

Član 14.

Uskladištenje sirovih koža ne sme se vršiti u proizvodnim prostorijama.

Član 15.

Materijal za pakovanje, koji će se ponovo upotrebiti, mora se odmah posle raspakivanja sirovih koža dezinfikovati rastvorom hlornog kreča ili drugim dezinfekcionim sredstvom.

Odbačeni i nepotrebni materijal (užeta od slame, like i sl.) i smeće koji ostaju posle raspakivanja sirovih koža, moraju se odmah spaliti.

Član 16.

Podovi prostorija za uskladištenje sirove kože moraju se najmanje jedanput nedeljno prati.

Krećenje zidova i tavanica prostorija iz stava 1. ovog člana mora se vršiti najmanje dva puta godišnje.

Podovi prostorija iz stava 1. ovog člana, kao i zidovi takvih prostorija do visine 2 m, moraju se dezinfikovati uvek kad se takve prostorije isprazne.

Dezinfekcija cele prostorije mora se na navedeni način vršiti najmanje dva puta godišnje.

Član 17.

Ako sirove kože potiču od stoke zaklane bez pregleda od strane nadležnog veterinarskog organa, moraju se, u smislu člana 43. stav 1. Osnovnog zakona o merama za unapređivanje stočarstva i o zdravstvenoj zaštiti stoke ("Službeni list SFRJ", br. 16/65), smestiti u posebnu prostoriju predviđenu za tu namenu dok taj organ ne donese odluku o daljem postupku sa takvim kožama.

Član 18.

Otpaci (rogovi, kosti, papci i dr.) mogu se privremeno smeštati u potpuno odvojene prostorije, s tim da se što pre a najmanje jedanput u toku meseca otpreme na dalju preradu.

Prostorije za otpatke iz stava 1. ovog člana moraju biti izgrađene i opremljene kao i prostorije za uskladištenje sirove kože.

Član 19.

Podovi prostorija iz člana 18. ovog pravilnika moraju se redovno prskati rastvorom karbolne kiseline ili drugim odgovarajućim dezinfekcionim sredstvom, radi sprečavanja truljenja.

Prostorije iz stava 1. ovog člana moraju, po potrebi, imati uređaje za veštačko (prinudno) provetravanje.

Član 20.

Otpaci koji nastaju prilikom obrade kože (mešina i sl.) a podložni su truljenju, moraju se što češće a najmanje jedanput u toku smene iznositi iz radnih prostorija i do otpremanja smeštati u posebno ozidane komore ili jame.

Komore ili jame iz stava 1. ovog člana moraju biti što udaljenije od radnih prostorija i moraju se redovno prazniti odnosno iz njih se moraju otpaci iz stava 1. ovog člana redovno otpremati.

Član 21.

Na uočljivom i vidnom mestu u prostoriji za uskladištenje sirove kože mora biti istaknuto pismeno uputstvo za rad, kojim se određuje postupak pri radu sa kožama i otpacima, vreme i način dezinfikovanja takve prostorije i mere koje treba preduzeti u slučaju ozleda pri radu.

2. Prostorije za štavljenje i preradu kože

Član 22.

U prostorijama za štavljenje i preradu kože u kojima se zimi odnosno za vreme hladnih dana razvija velika količina vodene pare koja nastaje od tople vode i

vodenih rastvora, moraju se obezbediti propisani mikroklimatski uslovi i sprečavati kondenzovanje pare na zidovima i tavanicama.

Zamagljivanje prostorija iz stava 1. ovog člana, po pravilu, se sprečava zatvaranjem odnosno pokrivanjem izvora pare (gde god je to moguće) i odvođenjem pare, magle i isparenja posebnim usisnim uređajem izvan prostorije. Protiv zamagljivanja mogu se primenjivati i druge tehničke mere, kao npr. održavanje odgovarajućeg nivoa temperature u prostoriji ubacivanjem toplog vazduha, toplotnom izolacijom objekta i dr.

Član 23.

Prostorije u kojima se vrši močenje, luženje, štavljenje i sl., moraju se svakodnevno čistiti i prati. Zidovi prostorija u kojima se sirova koža ispira i omekšava u vodi moraju se prati i odgovarajućim dezinfekcionim rastvorom.

Član 24.

Na radnim mestima na kojima se vrši prerada kože ne smeju se skupljati veće količine otpadaka (mesina i dr.). Ova mesta moraju biti održavana tako da su obezbeđena od klizanja.

Član 25.

Pripremanje i doziranje hemijskih i drugih sredstava za preradu kože i krzna mora se vršiti na za to pogodnom mestu i na način koji nije štetan po zdravlje radnika (korišćenjem usisnih uređaja, gasnih maski i sl.).

3. Jame i kanali

Član 26.

Jame koje su ugrađene u prostorije za močenje, luženje, štavljenje i slične tehnološke operacije, moraju biti natkrivene ili moraju imati ivice visine najmanje 20 cm iznad poda prostorije.

Ivice jama koje se nalaze ispod rotacionih buradi moraju biti ograđene ogradom visine najmanje 10 cm. Takva ograda mora imati posebne otvore radi oticanja razlivene tečnosti u jamu.

Član 27.

U jame, u kojima se mogu pojaviti otrovni, omamljujući ili eksplozivni gasovi i pare, ne sme se ulaziti bez prethodnog provetranja jame ili otklanjanja opasnosti na neki drugi proveren i siguran način.

Ako se u jami iz stava 1. ovog člana moraju hitno izvršiti neki kratkotrajni radovi spuštanjem radnika u jamu, moraju se preduzeti mere štite života i zdravlja radnika, i to: radnik koji se spušta u jamu mora biti vezan užetom, a drugi radnik mora izvan jame pridržavati užu i nadzirati rad prvog; slobodni kraj užeta mora biti vezan da ne bi pao u jamu.

Pušenje i prilaz jami sa otvorenom vatrom je zabranjeno.

Član 28.

Pri čišćenju i drugim radovima u jamama, odvodnim kanalima i na drugim mestima na kojima se pojavljuju otrovi, omamljujući i eksplozivni gasovi i pare, mora se prethodno obezbediti primenjivanje mere zaštite predviđene u članu 27. ovog pravilnika, kao i drugih odgovarajućih mera lične zaštite radnika (upotreba gas-maske i dr.).

Član 29.

Radnici koji rade na čišćenju podzemnih kanala i jama u kojima se skupljaju ili slivaju otpadne vode, moraju biti opremljeni odgovarajućim ličnim zaštitnim sredstvima za zaštitu disajnih organa (maskama, izolacionim aparatima i dr.) i za zaštitu protiv ostalih štetnih uticaja.

Radove iz stava 1. ovog člana moraju vršiti uvek zajedno najmanje dva radnika uz prethodno primenjivanje zaštitnih mera predviđenih u čl. 27. i 28. ovog pravilnika.

Član 30.

Odvodni kanali u prostorijama iz člana 22. ovog pravilnika moraju biti izvedeni tako da se voda sa podova sliva u njih bez zaustavljanja.

Slivnik na kanalu u prostoriji u kojoj se skida mesina mora imati rešetku za zadržavanje mesine.

Poklopci na kanalu i slivnici moraju biti izvedeni tako da ne propuštaju isparenja i vodene pare (pomoću sifona i sl.).

4. Rotirajuće bačve

Član 31.

Rotirajuće bačve moraju biti izgrađene odnosno zaštićene tako da ne ugrožavaju radnika pri radu (zaštitna ograda, oklop i sl.).

Zaštitna ograda, postavljena na strani prilaza bačvi, mora imati visinu najmanje 1,30 m iznad poda radne prostorije. Ova ograda mora biti takva da se može lako, bez teškoća, skidati i ponovo nameštati. Pre puštanja rotacionih buradi u pokret, ograde se moraju uvek postaviti na svoje mesto.

Konstrukcija zaštitne ograde mora biti izvedena tako da se bačva ne može staviti u pokret dok se ograda ne postavi na svoje mesto (električnim kontaktorom i sl.).

Član 32.

U rotirajućim bačvama i polubačvama ne smeju se upotrebljavati lakozapaljivi rastvarači (benzin, špirit i sl.) radi odmašćivanja. Ako se, izuzetno, takva sredstva koriste, moraju se preduzeti odgovarajuće mere zaštite protiv eksplozije i požara.

Član 33.

Ako rotirajuća bačva ima rešetkasta vrata kroz koja može otpadna voda za vreme rotacije oticati, mora se ispod nje na podu staviti naprava za prikupljanje i oticanje otpadne vode.

5. Skidanje dlake, mesine i okrajaka

Član 34.

Pri ručnom skidanju dlake i mesine, kao i pri obrezivanju okrajaka, otpaci se moraju skupljati u odgovarajuću posudu i povremeno uklanjati na za to određeno mesto, da bi se otklonila klizavost poda.

Član 35.

Ručice odnosno drške noževa za obrezivanje okrajaka, kao i za skidanje dlake i mesine, moraju na strani noža imati proširenje odnosno kožni štitnik, koji sprečava skliznuće ruke radnika prema oštrici noža.

Član 36

Mašine sa rotirajućim valjcima na kojima su oštri ili tupi noževi (za skidanje dlaka i mesine, ceđenje, izravnavanje i dr.) moraju biti obezbeđene od zahvata

ruke radnika i povređivanja noževima, i to na jedan od načina propisanih za mašine za završnu obradu kože sa valjcima.

Postolje na kom radnik stoji pri opsluživanju mašine iz stava 1. ovog člana mora biti izrađeno tako da omogućava oticanje vode, dlaka, mesine i sl. i sprečava klizanje radnika (drvene ili čelične letve i dr.).

Član 37.

Na radna mesta obrezivanja i formiranja kože električnim makazama, zbog mogućnosti zahvata prstiju od noža koji rotira i nemogućnosti primenjivanja efikasne mehaničke zaštite, moraju se postavljati vešti i za takav posao dobro obučeni radnici.

6. Mašine za cepanje i izravnavanje kože

Član 38.

Na mašini za cepanje kože i mokro šišanje krzna mora se pokriti onaj deo noža koji se ne koristi za rezanje.

Mesto ulaza kože u mašinu mora biti zaštićeno tako da prsti radnika koji opslužuje mašinu ne mogu dospeti među valjke odnosno na nož mašine.

Član 39.

Uvlačenje kože u mašinu za cepanje kože mora se vršiti samo pomoću podesnog alata (drvenih štapića i sl.).

Član 40.

Na mašini za struganje kože pomoću koje se odstranjuje suvišni deo tkiva radi izravnavanja debljina kože, oštrenje noževa mora se vršiti automatski.

Mesto ulaza kože u mašinu mora biti zaštićeno tako da prsti radnika koji opslužuje mašinu ne mogu dospeti među valjke. Zaštita se, po pravilu, izvodi postavljanjem zaštitnog štita.

Član 41.

Pod ispod mašina iz čl. 38. do 40. ovog pravilnika mora biti izveden tako da se lako odvođa iscedena voda.

Postolje ispod mašine na kom radnik stoji mora da ispunjava uslov iz stava 2. člana 36. ovog pravilnika.

Član 42

Električna instalacija, elektromotori i ostali električni uređaji mašina iz čl. 31. do 33, člana 36. i čl. 37. do 41. ovog pravilnika, moraju biti izrađeni, postavljeni i uzemljeni prema Tehničkim propisima za izvođenje elektroenergetskih instalacija u zgradama (Dodatak "Službenog lista SFRJ", br. 43/66).

7. Uljanje kože za donove

Član 43.

Pri prskanju krupona, vrata i okrajine uljima pomoću pištolja u zatvorenoj prostoriji, mora se obezbediti efikasna ventilacija na radnim mestima. Uređaji za prskanje i uređaji za ventilaciju moraju se protivpožarnim merama obezbediti protiv paljenja i eksplozije raspršenih para i gasova ulja.

Član 44.

Pod radnog mesta radnika koji vrši uljanje kože mora se obezbediti protiv klizanja i nečistoće. Radno mesto i prostorija moraju se češće prati toplom vodom i sredstvima za odmašćivanje.

8. Kuvanje laka, masti i sl.

Član 45.

Kuvanje laka, masti i sl. mora se vršiti u zasebnoj prostoriji u kojoj je obezbeđena dobra ventilacija.

Kotlovi za kuvanje laka, masti i sl. moraju imati poklopce koji se mogu lako i dobro zatvoriti pri izbijanju požara.

Iznad kotlova za kuvanje laka, masti i sl. moraju biti postavljeni skupljači ventilacionih uređaja za odsisavanje para i gasova.

Prostorija iz stava 1. ovog člana mora imati sredstva za efikasno gašenje požara u začetku (aparati za gašenje, pesak i dr.).

Član 46.

Rastapanje i redukcija hromnog rastvora mora se vršiti u zasebnoj prostoriji odnosno na otvorenom prostoru dovoljno udaljenom od drugih radnih mesta i radnih prostorija.

Zasebna prostorija iz stava 1. ovog člana mora biti velika i mora imati uređaj za efikasnu ventilaciju.

Posude u kojima se kuva hromni rastvor u zatvorenim prostorijama treba, po pravilu, da imaju mehaničke mešalice.

Član 47.

Posude u kojima se vrši rastapanje i redukcija hromnog rastvora moraju biti od materijala otpornog na kiseline (poolovljene posude i sl.).

9. Rad sa hemijskim sredstvima

Član 48.

Rad sa hemijskim sredstvima na luženju, nagrivanju, skidanju dlake, štavljenju i drugim sličnim tehnološkim operacijama obrade kože, vrši se prema uputstvima proizvođača odnosnih sredstava, ako ovim pravilnikom nije drukčije određeno.

Član 49.

Lakozapaljive, eksplozivne, otrovne i jetke materije koje se upotrebljavaju pri obradi kože ne smeju se uskladištavati u radnim prostorijama. Uskladištavanje takvih materija vrši se u podesnim sudovima koji se drže u zaključanim posebnim prostorijama.

Član 50.

Lakozapaljive, eksplozivne, otrovne i jetke materije smeju se izdavati u količinama koje su potrebne za tekuće odnosno redovno vršenje posla, i to samo licu koje poznaje opasnosti pri rukovanju sa odnosnom materijom.

10. Mašine za završnu obradu kože

Član 51.

Mašine sa valjcima za struganje mesine i lica kože (blanširanje, izravnavanje nabora, poliranje, četkanje, lomljenje, glačanje, bojenje, istezanje, sušenje, češljanje i suvo čišćenje krzna i sl.) moraju biti konstruisane odnosno zaštićene tako da ruka radnika ne može biti zahvaćena rotirajućim valjcima, noževima i

drugim pokretnim delovima mašina. Valjci mašina treba da su oklopljeni odnosno pokriveni ili opremljeni odgovarajućom vrstom zaštite (zaštitnom mrežom, zaštitnim branikom, dovoljno dugačkim stolom za ulaganje i dr.).

Član 52.

Mašine za završnu obradu kože na kojima istovremeno rade dva radnika moraju imati sigurnosni uređaj za puštanje u rad kojim upravljaju oba radnika tako da bez njihovog istovremenog posredstva mašina se ne može staviti u pogon.

Radnici moraju pre početka rada ispitati funkcionisanje zaštitne naprave na takvim mašinama.

Član 53.

Mašine za blanširanje, brušenje, četkanje kože i druge mašine koje pri radu stvaraju prašinu, moraju imati posebni uređaj za odsisavanje nastale prašine.

Motori, sklopke i drugi električni uređaji na mašinama iz stava 1. ovog člana moraju biti zaštićeni od prodiranja prašine, odnosno moraju biti postavljeni izvan prostora koji je ugrožen od zapaljive odnosno eksplozivne prašine.

Član 54.

Za vreme brušenja noža mora se na mašinama za blanširanje isključiti rad uređaja za odsisavanje prašine zbog opasnosti od požara.

Član 55.

U blizini mašina za blanširanje, brušenje ili četkanje kože, moraju biti postavljeni aparati za gašenje požara, posuda sa peskom ili vodom i sl.

11. Glačala i prese

Član 56.

Radno mesto na ručnom glačanju kože mora se, radi zaštite od prekomerne toplote, na pogodan način prirodnim ili veštačkim putem provetravati.

Član 57.

Prese za glačanje kože koje rade na hidraulični pritisak ili prese za glačanje sa valjcima na posnik moraju imati u prostoru glačanja uređaje za zaštitu prstiju radnika.

Član 58.

Uređaj za prekid rada hidraulične prese mora biti izveden tako da ga, po potrebi, može aktivirati bilo koji od roba poslužioca, i to nezavisno jedan od drugog.

Član 59.

Na radnom mestu kod presa za glačanje koža mora stajati na raspolaganju odgovarajući pomoćni alat za rasprostiranje kože pre glačanja (motka i sl.).

Član 60.

Radi zaštite poslužioca od prekomerne toplote koju zrači presa za glačanje kože, moraju se primeniti mere zaštite predviđene Pravilnikom o opštim merama i normativima zaštite na radu na oruđima za rad i uređajima.

12. Bojenje i lakiranje kože

Član 61.

Prostorije u kojima se vrši bojenje i lakiranje kože i krzna ručnim putem pomoću četaka ili umakanjem u rastvore boja sa lako isparljivim rastvaračima

(acetonom, etil-acetatom, amil-acetatom i dr.), moraju imati uređaje za efikasno provetravanje.

Mesta na kojima se radnici zadržavaju pri bojenju kože i krzna umakanjem u posude sa rastvorom boja treba odrediti tako da radnici budu što bolje zaštićeni od štetnog dejstva gasova i para.

Član 62.

Mašine za mehaničko bojenje i lakiranje kože i krzna moraju biti priključene na poseban uređaj za usisavanje gasova i para i njihovo bezopasno odvođenje izvan radne prostorije na mesta sa kojih se ne mogu ponovo vraćati u prostoriju.

Odvođenje gasova i para iz stava 1. ovog člana u dimne kanale na koje su priključene peći, zabranjeno je.

Član 63.

Bojenje i lakiranje kože prskanjem lakozapaljivih boja mora se vršiti u posebnim prostorijama, i to u posebnim kabinama za prskanje koje imaju uređaje sa jakim dejstvom usisavanja i odvođenja gasova i para.

Kabine za bojenje i lakiranje kože prskanjem i uređaji u njima, moraju biti izgrađeni od nezapaljivog materijala.

Član 64.

Električna instalacija, uređaji i aparati u prostorijama za bojenje i lakiranje iz čl. 61. do 63. ovog pravilnika moraju biti izgrađeni u skladu sa Propisima o električnim postrojenjima na nadzemnim mestima ugroženim od eksplozivnih smeša (Dodatak "Službenog lista SFRJ", br. 18/67).

Svi metalni delovi kabina za lakiranje kože prskanjem moraju biti propisno uzemljeni.

Član 65.

U prostorijama za bojenje i lakiranje kože, pored mera predviđenih u članu 64. ovog pravilnika, moraju se preduzeti i odgovarajuće mere protivpožarne zaštite predviđene važećim propisima za rad u prostorijama sa lakozapaljivim materijalima.

U prostorijama za bojenje i lakiranje kože moraju se u blizini radnih mesta stalno nalaziti ispravna sredstva za gašenje požara u začetku (aparati za gašenje, sudovi sa peskom ili vodom i sl.).

Član 66.

Naslage prosutih boja i lakova u prostorijama iz člana 65. ovog pravilnika, kao i ostaci ili talozi boja i lakova u sudovima i rezervoarima u kojima se oni čuvaju, moraju se svakodnevno uklanjati. Tekstilne krpe za brisanje i čišćenje četaka ili obojenih površina moraju se posle upotrebe baciti u posebnu metalnu posudu sa poklopcem, smeštenu na sigurnom mestu. Ovu posudu treba svakodnevno prazniti a krpe baciti u otpad ili izgoreti da ne bi došlo do samozapaljenja krpa u posudi.

Čuvanje nitrolakova i uljanih boja u zajedničkoj prostoriji nije dopušteno.

Član 67.

Na radnim mestima na kojima je vršenje poslova naročito opasno po život i zdravlje radnika (npr. bojenje i lakiranje lakozapaljivim materijama, kuvanje masti i lakova, odmašćivanje benzinom i drugim lakozapaljivim i po zdravlje

štetnim materijama), moraju se, na vidnom mestu, istaći izvodi iz opšteg akta radne organizacije o bezbednosti pri radu na takvim mestima.

13. Sredstva lične zaštite na radu i lična zaštitna oprema

Član 68.

Radnicima koji vrše tehnološke operacije i radove iz člana 2. ovog pravilnika, zavisno od vrste štetnog dejstva pojedinih materija i radova, daju se na korišćenje potrebna sredstva lične zaštite i lična zaštitna oprema u skladu sa odredbama Pravilnika o sredstvima lične zaštite na radu i ličnoj zaštitnoj opremi ("Službeni list SFRJ", br. 35/69).

Član 69.

Zaštitna odeća radnika koji rade sa sirovim kožama mora se redovno prati a najmanje jedanput nedeljno, i po potrebi dezinfikovati.

Zabranjeno je da zapošljena lica zaštitnu odeću odnose kući na pranje ili da izlaze iz kruga radne organizacije odeveni u zaštitnu odeću.

Član 70.

Radnici koji rade sa sirovim kožama moraju pre ulaska u prostoriju za uzimanje hrane skinuti zaštitnu odeću, a ruke dobro oprati toplom vodom, sapunom i dezinfekcionim sredstvom.

14. Zajedničke odredbe

Član 71.

Radnici koji pri radu dolaze u neposredni dodir sa sirovim kožama moraju, pre stupanja na rad, upoznati opasnosti od zaraza koje mogu prouzrokovati sirove kože.

Član 72.

Radnici koji imaju bilo kakve otvorene ozlede, a naročito na vratu, licu i rukama, ne smeju se raspoređivati na radna mesta na kojima bi ozleđeno mesto moglo doći u dodir sa sirovim kožama.

III PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 73.

Ako sprovođenje mera i normativa zaštite propisanih ovim pravilnikom za postojeće građevinske objekte zahteva veća ili posebna investiciona ulaganja, za usklađivanje takvih građevinskih objekata sa merama i normativima zaštite propisanim ovim pravilnikom važi odredba člana 82. stav 2. Pravilnika o opštim merama i normativima zaštite na radu za građevinske objekte namenjene za radne i pomoćne prostorije.

Član 74.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o higijenskim tehničkim merama pri radu na preradi koža (kožare) - ("Službeni list FNRJ", br. 98/47).

Član 75.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od danas objavljivanja u "Službenom listu SFRJ".

Br. 396/1-6

17. septembra 1970. godine

Beograd

Predsednik
Saveznog saveta za rad,
Anton Polajnar, s.r.

IZMENE

Član 69. tačka 21. Zakona o zaštiti na radu

*Zakon je objavljen u "Službenom glasniku RS" br.
42/91 od 18.7.1991. godine.*

Član 69.

Do donošenja propisa o opštim i posebnim merama zaštite na radu, ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, primenjivaće se mere zaštite na radu (pravila), sadržana u sledećim propisima:

...

21. Pravilnik o posebnim merama i normativima zaštite na radu pri preradi i obradi kože, krzna i otpadaka kože ("Sl. list SFRJ", br. 47/70);

...